

Suomen Luontopaneelin lausunto

Luontopaneeli kiittää lausuntopyynnöstä koskien Agenda 2030 ja sen toimien ristiriitaisia vaikutuksia ja kehityskulkuja.

Ihmiskunnan tulevaisuuden turvaaminen vaatii ennennäkemättömiä toimia ilmastomuutoksen ja luontokadon torjumiseksi. Maailman talousfoorumin mukaan (WEF 2020) ilmastomuutoksen torjunnan epäonnistuminen ja luonnon monimuotoisuuden romahdus ovat molemmat nousseet kuuden vakavimman ihmiskuntaa uhkaavan riskin joukkoon. Hallitustenvälisen luontopaneelin IPBES:in mukaan (IPBES 2019; Luontopaneeli 2019) luontokato on nyt nopeampaa kuin koskaan ihmiskunnan historiassa ja ihmiskunta on täysin riippuvainen luonnosta ja sen tarjoamista ekosysteemipalveluista.

YKn Agenda 2030 ohjelma sisältää useita toimia köyhyyden ja eriarvoisuuden poistamisesta ja luonnon monimuotoisuuden suojelusta aina nopeisiin ilmastotoimiin. Listamuotoisesta esitystavasta huolimatta osa agenda 2030 toimista ja tavoitteista muodostavat helposti ristiriitoja keskenään. Eritoten voimakas ilmasto edellä menevä politiikka voi pahentaa monimuotoisuuskatoa moninkertaisesti ja aiheuttaa myös ongelmia ruokahuollolle ja eriarvoistumiskehitykselle, niin paikallisesti kuin globaalistikin.

Erityisen vaarallinen kehityskulku on biomassojen polttamiseen perustuva ilmastopolitiikka. Tämä on myös Suomen politiikan osalta tärkein huomioitava tekijä. Bioenergian sijaan kuntia ja kaupunkeja tulee ohjata polttoon perustumattomiin kaukolämmön lähteisiin. Puubiomassat tulee saada ohjattua polton sijaan kansantaloutta paremmin hyödyttäviin kohteisiin, ja metsätalouden intensiteetti on tuotava sille tasolle että myös tavoite luonnon kokonaisuuskentymättömyydestä on mahdollista saavuttaa.

Nopeat ilmastotoimet vs. Monimuotoisuuskato

Tavoite 13. Toimia kiireellisesti ilmastomuutosta ja sen vaikutuksia vastaan

Tavoite 15. Suojella maaekosysteemejä, palauttaa niitä ennalleen ja edistää niiden kestävää käyttöä; edistää metsien kestävää käyttöä; taistella aavikoitumista vastaan; pysäyttää maaperän köyhtyminen ja luonnon monimuotoisuuden häviäminen.

Suomen uusiutuvasta energiasta valtaosa tuotetaan polttamalla puuta. Suurin osa tästä bioenergiasta tuotetaan sellunvalmistuksen sivutuotteena polttamalla mustalipeää. Tämän lisäksi energiapuuta kerätään ja poltetaan kunnallisissa polttolaitoksissa kaukolämmöksi. Siirtymä pois turpeen poltosta uhkaa lisätä metsäbiomassan polttoa, ohjaten entistä enemmän harvennus, lehti- ja lahopuita energiaksi. Jo tällä hetkellä suurin osa uhanalaisista lajeista on metsälajeja, tärkeimpänä uhkatekijänä ollessa lahopuun vähyys ja metsänhoitotoimet (Hyvärinen ym. 2019).

Bioenergian käytön lisääntyminen ja samanaikaiset suuret investoinnit metsäteollisuuteen mm. Lapissa nostavat merkittävästi hakkuumääriä. Tämä muodostaa todellisen riskin metsäluonnon monimuotoisuuden romahtamisesta, koska nykyinen metsälaki ei rajoita

hakkuumääriä (Kontula & Raunio 2018, Hyvärinen ym. 2019, Ahlvik ym. 2021). Viimeinen rajoite metsien hävitykselle, päätehakkuun järeyskriteeri, poistui edellisessä metsälakimuutoksessa. Tässä tilanteessa puun polttoon kannustaminen kiihdyttää entisestään monimuotoisuuskatoa, mutta yhtälailla se uhkaa ilmastotoimia.

Vaikka metsäbiomassan poltolla voidaan välttää fossiilisen energian käyttöä (turvetta, kivihiiltä, öljyä ja kaasua), aiheuttaa lisääntynyt puun käyttö aina metsien hiilivaraston pienenemistä. Nettovaikutukseltaan, sillä aikajänteellä millä ilmastotoimia pitäisi tehdä, parasta ilmastopolitiikkaa ei ole puun poltto vaan metsänhakkuiden hillitseminen ja kiertoaikojen pidentäminen (Bäck ym 2017, EASAC 2018, JRC 2021). Uudet, korkean jalostusasteen sellutuotteet, joilla pitäisi korvata esimerkiksi puuvillaa, eivät tätä kuvaa muuksi muuta, näiden tuotteiden tuotantomäärien ollessa edelleen erittäin alhaisia. Lisääntyviä hakkuita ei voi perustella mitenkään ilmastosyyn.

Metsänhakkuiden lisäys tilanteessa, jossa Suomen metsiin sitoutunutta hiiltä pitäisi lisätä ja jossa Suomen metsien luontotyypit ja lajit ovat vakavasti uhanalaistuneet (Kontula & Raunio 2018, Hyvärinen ym. 2019), ei ole Pariisin sopimuksen, YKn Biodiversiteetisopimuksen tai “*do no significant harm*” periaatteen mukaisia.

Riski monimuotoisuuskriisin pahentamisesta metsäbioenergian myötä on todellinen sillä energiaksi tarvittavan metsäbiomassan tarpeen on arvioitu nousevan rajusti seuraavien vuosien aikana perustuen osin IPCCn skenaarioihin, ja metsäteollisuuden arvioihin (Kallio ym 2015, 2018). On kuitenkin huomattava että IPCCn skenarioissa, bioenergian käyttö on sidottu hiilentalteenottomenetelmien olemassaoloon (BECCS), jolloin nykyinen bioenergian lisääminen, ilman hiilen talteenottoa, ei ole suoraan verrattavissa ilmastovaikutuksiltaan IPCCn skenaarioihin tai perusteltavissa niillä.

Biopolttoaineiden varaan rakentuva energiapolitiikka yhdistettynä hakkuumäärien kaitsemiseen kykenemättömään metsälakiin ja olemattomaan puubiomassan kestävyyskriteeristöön niin laeissa kuin sertifikaateissa (PEFC; ELY 2021), on hyvin vaarallinen yhdistelmä ajatellen niin monimuotoisuutta, kuin Suomen LULUCF –sektorin nielujen pysyvyyttä, post-covid19 talouskasvussa.

Nopeat ilmastoteot vs. ruokaturva ja sosiaalinen eriarvoisuus

Tavoite 13. Toimia kiireellisesti ilmastomuutosta ja sen vaikutuksia vastaan

Tavoite 2. Poistaa nälkä, saavuttaa ruokaturva, parantaa ravitsemusta ja edistää kestävästä maataloutta.

Bioenergiaa tuotetaan myös viljelemällä. Bioenergian tuottaminen viljelemällä on tunnistettu vakavaksi uhkaksi ruokaturvalle, mutta myös eriarvoisuuskehitykselle. Viljelypinta-alaa vievä bioenergia aiheuttaa viljelymaan hinnan nousua, metsänraivausta, ja pinta-ala kilpailee ruuan ja rehuntuotannon kanssa vaarantaen ruokaturvaa (Erb ym 2012, IRENA 2018). Samaan aikaan jatkuva maan kasvukunnon heikkeneminen ja ilmastomuutoksen aikaansaama ääri-ilmiöiden lisääntyminen vaikuttaa viljelyn onnistumistodennäköisyyteen lisäten satojen epäonnistumisen riskiä. Yhdessä nämä voivat aiheuttaa riskin ruokaturvalle.

Kuten metsäbiomassassakin viljellyn biomassan ilmastoystävällisyys riippuu maaperästä, ja siitä olisiko maan vaihtoehtokäyttö esimerkiksi metsänä viisaampaa. Esimerkiksi metsästä

pelloksi raivattu turvemaat vaikuttaa biokaasun syötteeksi päätyvän nurmen ilmastojalanjälkeen ja sitä kautta biokaasun ilmastoympäristövaikutukseen (ks. Ahlvik ym. 2021). Tämä voi olla huomattava kulutusta ohjaava tekijä, onhan biokaasua markkinoitu juuri ilmastovaikutuksilla. Turvemaaperän päästöt ovat myös iso ongelma palmuöljyviljelmillä, joita perustetaan trooppisille turvemaille. Palmuöljyn tuotanto on tärkeimpiä syitä tropiikin metsäkatoon eritoten Kaakkois-Aasiassa ja se syrjäyttää altaan myös alkuperäiskansoja aiheuttaen paikallisia konflikteja. Globaalin metsäkadon kaitsemiseksi valtion tulisi pidättäytyä kannustamasta palmuöljypohjaista bioenergiaa.

Viitattu kirjallisuus:

Ahlvik L., Boström C., Bäck J., Herzon, I., Jokimäki J., Kallio, K. P., Ketola T., Kulmala L., Lehtikainen, A., Nieminen T.M., Oksanen E., Pappila M., Pöyry, J., Saarikoski, H., Sinkkonen, A., Sääksjärvi I., ja Janne S. Kotiaho. 2021. Luonnon monimuotoisuus ja vihreä elvytys. Suomen Luontopaneeli. Suomen Luontopaneelin julkaisuja 1.

<https://luontopaneeli.fi/wp-content/uploads/2021/04/luontopaneelin-kannanotto-1-2021-luonnon-monimuotoisuus.pdf>

Bäck, J., Aszalós, R., Ceulemans, R.J.M., Glatzel, G., Hanewinkel, M., Kakaras, E., Kotiaho, J.S., Lindroth, A., Lubica, D., Luyssaert, S., Mackay, J., Marek, M.V., Morgante, M., Nabuurs, G.J., Ovaskainen, O., Salomé Pais, M., Schaub, M., Tahvonen, O., Vesala, T., Gillett, W., and Norton, M. 2017. Multi-functionality and Sustainability in the European Union's Forests. European Academies Scientific Advisory Committee, EASAC policy report 32.

Easac.eu 2018.

https://easac.eu/fileadmin/PDF_s/reports_statements/Carbon_Neutrality/EASAC_comm entary_on_Carbon_Neutrality_15_June_2018.pdf

ELY 2021. Perustelut ELY-keskusten vetäytymiselle PEFC-standardityöryhmästä https://www.ely-keskus.fi/documents/10191/44977/PEFC_PERUSTELUT_ELY-keskusten_VETÄYTYMISELLE.pdf/eefd144a-88f4-c3b2-fdc0-35519f4ec8ee?t=1619180870752

Erb K-H, Haberl H. & Pluzar C. 2012. Dependency of global primary bioenergy crop potentials in 2050 on foodsystems, yields, biodiversity conservation and political stability. Energy Policy. 47: 260- 269.

IRENA 2018, Biogas for road vehicles: Technology brief, International Renewable Energy Agency, Abu Dhabi.

Hyvärinen E, Juslén A, Kemppainen E, et al. (eds.) (2019) The 2019 Red List of Finnish species. Ministry of the Environment and Finnish Environment Institute, Helsinki

IPBES 2019. Global Assessment on Biodiversity and Ecosystem Services. Secretariat of the Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem services, Bonn, Germany.

JRC 2021. Policy Brief, Brief on the role of the forest-based bioeconomy in mitigating climate change through carbon storage and material substitution. European Commission's Knowledge Centre for Bioeconomy, https://knowledge4policy.ec.europa.eu/bioeconomy/topic/forestry-biomass_en (downloaded 24/05, 2021)

Kallio ym. 2018. Economic impacts of setting reference levels for the forest carbon sinks in the EU on the European forest sector. Forest Policy and Economics 92: 193–201

Kallio, A.M.I., Lehtilä, A., Koljonen, T., Solberg, B., 2015. Best scenarios for the forest and energy sectors – implications for the biomass market. CLEEN, FIBIC. Research report no D.1.2.1, Helsinki.

Kontula, T. & Raunio, A. (toim.). (2018). Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 1: Tulokset ja arvioinnin perusteet. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö, Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018.

Luontopaneeli 2019. Globaali arviointiraportti biodiversiteetistä ja ekosysteemipalveluista. Suomenkielinen yhteenveto päättäjille. https://www.luontopaneeli.fi/fi-FI/Julkaisut_ja_materiaalit

WEF 2020. [The Global Risks Report 2020 | World Economic Forum \(weforum.org\)](https://www.weforum.org/publications/global-risks-report-2020/)